

Discipline Toezicht en Straf

Petra Bolhuis
&
Theo Meereboer
College-1

Maieutiek 2017

Begin

- College 1 Inleiding
- Leeswijzer voor alle colleges staat op www.maieutiek.nl/cursusmateriaal
- Vandaag wie was Foucault?
- Welke rol speelt dit boek in zijn werk?

Maieutiek 2017-DTSCollege 1

Foucault 1926-1984

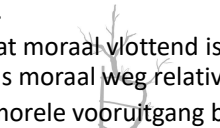
- Studeert filosofie, psychologie en psychopathologie.
- 1970 Hoogleraar 'Orde van het spreken'
- Van onderzoek naar taal en denksystemen, naar disciplineren en in en uitsluitingsmechanismen naar productie van het subject en eindigend bij de levenskunst.

Maieutiek 2017-DTSCollege 1

Moraal en moraalkritiek

- Postmodernisme en kritiek van het relativisme.
- Schrijven dat moraal vlottend is, is niet hetzelfde als moraal weg relativiseren.
- "wat mijn morele vooruitgang betreft verlaat ik mij op de dood. Ik wacht de dag af dat ik over mijzelf zal oordelen en weten zal of ik de deugd op mijn lippen heb dan wel in mijn hart" Foucault brief 26

Maieutiek 2017-DTSCollege 1

Basisbegrippen bij Foucault

- Discours/vertoog = taalspel dat bestaat uit woorden, maar ook uit de praktijken die erbij horen.
  - Archeologie = de laag van een bepaalde tijd beschrijven.
  - Genealogie = opeenvolging van *herkomsten* van de verschillende lagen beschrijven.
- Door de breukvlakken te beschrijven ontstaat er helderheid over het verschuiven van de orde van het spreken en wat dat met ons mensen en onze (zelf)kennis doet.

Maieutiek 2017-DTSCollege 1

Basisbegrippen bij Foucault

- De mens verdwijnt (als een gelaat van zand aan de rand van de zee)
- https://www.youtube.com/watch?v=Go3G06A_vIA

Maieutiek 2017-DTSCollege 1

Basisbegrippen bij Foucault

Waarheidsspreken

- Macht (pouvoir) en kennis horen bij elkaar; Kennis komt voort uit taal en differentiatie, omgekeerd brengt een bepaalde taal en indeling specifieke soorten macht met zich mee.
- De orde van het spreken beschrijft dit a.h.v. taal, maar voor Foucault zit het niet alleen en zelfs niet voornamelijk in taal. Het hele discours is ervan doortrokken en vormt een episteme waar men niet buiten kan treden (en toch gaat het voorbij!)

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

Discipline toezicht en straf

- Eerste boek na de woorden en de dingen (1966) waarmee hij beroemd werd. Hoort bij een serie onderzoeken; de geschiedenis van de waanzin (1961) en de geboorte van de kliniek (1963) en ook de onderzoeken naar de seksualiteit (1976-1984) waarin hij de archeologie en genealogie toepast.

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

DTS binnen zijn oeuvre

- Boek wat veel invloed heeft gehad en steeds weer in herdruk gaat. Het bouwt voort op het soort onderzoek dat hij ook deed m.b.t. de waanzin en de medische discipline.
- Daarnaast is in dit onderzoek zichtbaar dat er een kennis wordt opgebouwd rondom de mens die uiteindelijk de menswetenschappen voortbrengt, maar ook de rechtsgelijkheid die begint met de Franse revolutie weer in gevaar brengt. Het verschil maken en de discipline horen nu bij elkaar.

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

DTS

- In dit boek begint Foucault te beschrijven hoe juist het uitsluiten en verbieden ook een nuttig maken en aan het licht brengen in zich heeft. Hij laat zien dat wij mensen geproduceerde subjecten zijn. Dat onze menswetenschappen en ons humanisme het gevolg zijn van observaties en disciplineren die rechtstreeks aan de gevangenis ontleend zijn.

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

Wie zijn wij?

- Dat onderzoek is van belang omdat het op deze wijze blootlegt van de laag (episteme) waar de moderne mens in leeft verheldering brengt en kritiek mogelijk maakt op het huidige (zelf) disciplineringsmodel.
- Is er sprake van rechtsgelijkheid en heeft die rechtsspraak vat op de ongelijkheid die in de disciplineren tot stand komt en zo nee, hoe is er dan een beroep op de disciplineren mogelijk?

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

Aanpak komende colleges

- Op de leeswijzer staat de tekst waarbij we er van uitgaan dat die meegelezen wordt,
- We bespreken de hoofdlijnen van het boek in drie lijnen;
  - Historische lijn- wat beschrijft Foucault over de geschiedenis van het straffen,
  - Kennis theoretische lijn- welke conclusies trekt Foucault uit zijn archeologie en genealogie,
  - Actuele voorbeelden waar dit onderzoek verheldering kan brengen.

Maleutiek 2017-DTSCollege 1

Grondtoon

“De ziel als gevangenis van het lichaam.” (blz. 46)

Wat is de ziel voor Foucault?

Ziel is niet meer een metafysische notie, maar een meer existentialistische essentie, alleen nu niet in vrijheid vormgegeven, maar door disciplinerende gevormd.

Maleutiek 2017-DTScollege1